

אתה You are the Lord our God and God of our fathers before whom our ancestors burned the offering of incense when the Bet Hamikdash stood, as You have commanded them through Moses Your prophet, as it is written in Your Torah:

ויאמר The Lord said to Moses: Take fragrant spices, stacte, onycha, and galbanum; fragrant spices and pure frankincense; there shall be an equal weight of each. And you shall make it into incense, a compound expertly blended, well-mingled, pure and holy. You shall grind some of it very fine, and put some of it before the Ark in the Tabernacle, where I will meet with you; most holy shall it be to you.¹ And it is written: Aaron shall burn upon the altar the incense of fragrant spices; every morning when he cleans the cups [of the menorah], he shall burn it. And toward evening, when Aaron lights the menorah, he shall burn it; this is a continual incense-offering before the Lord throughout your generations.²

תנן The Rabbis have taught:³ How was the incense prepared? It weighed 368 *manim* — 365 corresponding to the number of days in the solar year, one *maneh* for each day — half a *maneh* to be offered in the morning and half toward evening; and the other three *manim* from which the *Kohen Gadol* took two handfuls [into the Holy of Holies] on Yom Kippur. These [three *manim*] were put back into the mortar on the day before Yom Kippur and ground again very thoroughly so as to make the incense extremely fine. The incense contained the following eleven kinds of spices: 1) balm, 2) onycha, 3) galbanum, 4) frankincense — each one weighing seventy *maneh*; 5) myrrh, 6) cassia, 7) spikenard, 8) saffron — each weighing sixteen *maneh*; 9) costus, twelve *maneh*;

תפלת השחר

אתה הוּא יי אלהינו ואלהי אבותינו, שהקטיר אבותינו לפניך את קטורת הפסים, בזמן שפית המקדש קיים, באשר צוית אותם על ידי משה נביאך, ככתוב בתורתך:

וַיֹּאמֶר יי אל משה, קח לה סמים: גלבן, וישתלת, וקלכנד, סמים, וקלכנד זפה, פר ככר ודיה: ועשית אותה קמורת, וקח מעשה חקת ממלח טהור קדיש: ושחבת ממנה דבקי ונתתה ממנה לפני הערת פאהל מזער, אשר איער לה ישפת, קדיש קדשים תהיה לךם: ותאמר, והקטיר עליו אהרן קמורת פמים כפקר כפקר, פהטיכו את הערת הקטורת: וכהעלות אהרן את הערת בין הערבים והקטורת, קמורת המור לפני יי לדתו יכם:

תנו רבנן, פסום הקמורת פיער: ישלש מאות ושלשים ושלמונה מנים היו בה. ישלש מאות ושלשים ותשעה כמנין ימות החמה, מנה לכל יום פרס בשחרית, ופרס בין הערבים, ושלשה מנים יתרים, שמונה מנים כהן גדול מלא קפניו כיום הכפורים, ומהזוירן להקמורת בערב יום הכפורים, ושחבתו יפה כהן שמהה דבקה מן הדיקה, ואת עשר כממנים היו בה, ואלו הן: א רצרי בהצפתה, וההלכנה י וההכנה מושקל שבעים שבעים מנה, ה מור והקיעה י שבלת גרה י וקרס מושקל עשרה עשר ישפת מנה טהקשפט שנים עשר,

קלפסא

תרא (4) שבת ל' דל: (3) שם ל' ת: (2) כותב י יא ייחלבי יאמ מ' דת:

10) aromatic bark, three [*maneh*]; 11) cinnamon, nine [*maneh*]. [Also used in the preparation of the incense were:] lye of Carshina, nine *kabin*; Cyprus wine, three *se'in* and three *kabin* — if Cyprus wine was not available, strong white wine might be used instead; salt of Sodom, a fourth of a *kab*; and a minute quantity of a smoke-raising herb. Rabbi Nathan the Babylonian says: A minute quantity of Jordan amber was also added. If, however, honey were added, the incense became unfit; while if one left out any one of the ingredients, he was liable to the penalty of death.

רבו רבבי Shimon ben Gamliel says: The balm is no other than a resin which exudes from the balsam trees. The lye of Carshina was used for rubbing on the onycha to refine its appearance. The Cyprus wine was used in which to steep the onycha so as to make its odor more pungent. Though the water of Raglayim might have served that purpose well, it would be disrespectful to bring it into the Bet Hamikdash.

תרי"א It has been taught, Rabbi Nathan says: While the *Kohen* was grinding the incense, the overseer would say, "Grind it thin, grind it thin," because the [rhythmic] sound is good for the compounding of the spices. If only half the yearly required quantity of incense was prepared, it was fit for use; but we have not heard if it was permissible to prepare only a third or a fourth of it. Rabbi Yehudah said: The general rule is that if the incense was compounded in its correct proportions — it was fit for use even if only half the annually required quantity was prepared; if, however, one left out any one of its ingredients, he was liable to the penalty of death.

תרי"ב It has been taught, Bar Kappara says: Once in sixty or seventy years, half of the required yearly quantity of incense came from the accumulated surpluses [from the three *maneh* from which the High Priest took two handfuls on Yom Kippur.] Bar Kappara also taught: Had a minute quantity of honey been mixed into the incense no one could have resisted the scent. Why then was no honey mixed with it? Because the Torah said: You shall present no leaven nor any honey as an offering by fire to the Lord.¹

י" The Lord of hosts is with us; the God of Jacob is our stronghold forever.²

י" Lord of hosts, happy is the man who trusts in You.³

י" Lord, deliver us; may the King answer us on the day we call.⁴

Say three times

Say three times

Say three times

1. Leviticus 2:11. 2. Psalms 46:8. 3. Ibid. 84:13. 4. Ibid. 20:10.

י קדוֹשׁהּ שְׁלֵשָׁה י"א קְנֻמוֹן הַתְּשֵׁעָה. בְּרִית בְּרִשְׁתָּהּ
הַתְּשֵׁעָה קִבְּרִין, י"ז קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקִבְרִין תְּלָתָא,
וְאִם אֵין לוֹ י"ז קַפְרִיסִין סְבִיבָא תְּמַר חֲזוֹרְךָ עִתִּיק. מְלַח
מְדוּמִית רִזְבַע, מַעֲלָה עֵשֶׂן, כָּל שְׂדוּאָה. רַבִּי נְתַן
הַבְּבִלִי אָמַר: אֵה כַפַּת הַיָּרֵדן כָּל שְׂדוּאָה, וְאִם נְתַן בָּהּ
רְבִישׁ פְּסִלָה, וְאִם הַסַּר אַחַד מִכֶּפֶר סְפֻמְנִיתָהּ חֵיב מוֹתָהּ:
רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: הַצָּרִי אֵינוֹ אֵלֶּיָּהּ שְׂרָף
הַעוֹמָה מַעֲצֵי הַקִּשְׁיָה, בְּרִית בְּרִשְׁתָּהּ שְׁשֻׁפִין בָּהּ
אֵת הַצָּפְרָן, כִּרִי שְׂתֵהֲתָא נָאָה; י"ז קַפְרִיסִין שְׁשֻׁרִין
בּוֹ אֵת הַצָּפְרָן, כִּרִי שְׂתֵהֲתָא עוֹה, וְהִלָּא מִי רַגְלִים יָפִין
לָהּ, אֵלֶּיָּהּ שְׂאִין מִכְּנִסִין מִי רַגְלִים בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכְּבֹד:
תַּנְרִיא רַבִּי נְתַן אָמַר: כְּשֵׂדוּאָה שׁוֹתֵק אָמַר: הַדָּבָר
תִּישָׁב, הַיִּשָׁב הַדָּבָר, מִפְּנֵי שְׂדַחְקוֹל יָפָה לְכַשְׁמוֹם.
פְּסֻמְנָה לְהַצָּרִין כְּשֵׂרָה, לְשִׁלְיִשׁ וְלִרְבִיעֵי, לֹא שְׁכַעְנֵה.
אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה וְהַגְּלִלָה, אִם כְּמִדְרָתָהּ כְּשֵׂרָה לְהַצָּרִין,
וְאִם הַסַּר אַחַד מִכֶּפֶר סְפֻמְנִיתָהּ חֵיב מוֹתָהּ:
תַּנְרִיא בַר קַפְרָא אָמַר. אַחַת לְשִׁשִּׁים אֵין לְשִׁבְעִים
שְׁנָה הִזְתָּה בָּאָה לְשֵׁרִים לְהַצָּרִין. וְעוֹד
רָמִי בַר קַפְרָא, אֵלֶּיָּהּ הִזְתָּה נִתְּנָן בָּהּ קוֹרְסוֹב שֶׁל רַבִּישׁ,
אֵין אֲדָם יָכוֹל לְעִמּוֹד מִפְּנֵי רִיחָהּ, וְלִמָּה אֵין מַעֲרִיבִין בָּהּ
רְבִישׁ, מִפְּנֵי שְׂדַחְתָּרָהּ אֲמִרָהּ, כִּי כָּל שְׂאֵר וְכָל רְבִישׁ
לֹא תִקְפְּרִיהּ מִפְּנֵי אֲשֵׁרָה לִי:¹

גַּם י" עֲבָאֵת עֲשֵׂנֵה, מַשְׁבֵּב לָנֶה אֵלֶּיָּהּ יַעֲקֹב סְלָה: רַשׁ י" עֲבָאֵת,

י" אֲשֵׁרִי אֲדָם כַּפַּתָּהּ בָּהּ; גַּם י" הוֹשִׁיעֵנִי, הַמְּלִאךָ יַעֲנֵנִי בְּיָמֵי כְּתָבִי:²

וערבך

ר"ל"א (א) ויכיר ב' אמ' (ב) תתלים מ"ז: ח" (ג) שם פ"ד: ט' (ד) שם כ"ז

ישראל לפני אבינו שבשמים ובארץ"). ובנוסח תימן: "תתקבל צלותכון ותתעביד בעותכון וצלותהון ובעותהון דכל בית ישראל קדם אבונא דבשמיא" (=תתקבל תפילתכם ותעשה בקשתכם ותפילתם ובקשתם של כל בית ישראל מלפני אבינו שבשמים).
בנוסח התימנים לאחר הסליחות בראש השנה, נוספות לפני "תתקבל" ארבע בקשות הפותחות ב"שרי וישבוק".
ולענין "יהא שלמא" וכו' ראה קדיש יתום*.

קטורת

אמירת פרשת הקטורת ודברי חכמים הקשורים בה בזמנים שונים בתפילה. נקראת גם "פיטום הקטורת".

הקטרת הקטורת בבוקר ובין הערבים היתה מן העבודות החשובות במקדש, וכפי שמבואר בתורה (ראה במדבר פרקים טז – יז) ובתלמוד יש בהקטרה צדדים נוספים של עוצמה וברכה.

אמירת פרשת הקטורת כחלק מסדר התפילה מבוססת בעיקר על פי דברי הזוהר וספרי המקובלים. מנהג זה נוהג כבר מדורות קדומים ובכל המנהגים, אלא שבמקומות רבים חששו שמפני חוסר הזמן לא ידקדקו באמירתה, ולכן אמרו דברים אלה ביום השבת בלבד. ואילו במנהגים אחרים היא נאמרת בכל יום, ואף פעמים אחדות ביום.
לפני פרשת הקטורת נוהגים לומר "אתה הוא (ה' אלקינו) שהקטירו אבותינו לפניך את קטורת הסמים (בזמן שבית המקדש היה קיים כאשר צוית אותם על ידי משה נביאך ככתוב בתורתך" נוסח המובא בספר הטור). אחר כך אומרים את פרשת הקטורת שבתורה (שמות ל, לד-לו. ושם ל, ז-ח). ואחר כך אומרים את סדר פיטום (הכנת) הקטורת במקדש, כפי שמבוארים הדברים בגמרא. דברים אלה שבסידור אינם מועתקים ממקור אחר, אלא הם צירוף ברייתות (הנזכר בסדר רב עמרם גאון ובשאר סידורים קדומים) בעיקר מתוך מסכת כריתות ו, א-ב מהתלמוד הבבלי ומן התלמוד הירושלמי (מסכת יומא פ"ד ה"ה). לאחר זה אומרים ברוב המנהגים שלוש פעמים שלושה פסוקים מספר תהלים (מו, ח. פד, יג. כ, י) שעל השנים הראשונים נאמר בתלמוד הירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) שיהיו שגורים תמיד בפי הבריות. ויש מוסיפים גם תהלים לב, ז. ומסיימים בפסוק ממלאכי ג, ד.

בנוסח ספרד ובמנהג ספרדים אומרים את ענין הקטורת בתפילת השחר אחר פרשת התמיד*, ולאחר התפילה לפני "עלינו*", וכן בתפילת המנחה לפני "אשרי"*. והוא מנהג על פי דברי המקובלים. וכן יש נוהגים כן בנוסח אשכנז. במנהג איטליה נאמרת פרשת הקטורת אחר תפילת שחרית, ויש שנהגו שם לאומרה גם לפני מנחה. במנהג תימן נאמרת פרשת הקטורת לפני תפילת שחרית רק בשבת, ונהגו לאומרה לאחר התפילה בכל יום, וכן לפני תפילת המנחה.

קידוש

הטכס בו מקדשים את השבת או החג בברכה על היין ועל קדושת היום. וסתם "קידוש" הוא קידוש של הלילה, לפני הסעודה.

[ח] תנא דבי אליהו רבא
[ט] וזה ויקהל ריה

תורה אור השלם

י. זאת התורה לנקה
למקנה ולתפילה
ולאשם ולמלוואים
ולקבת השלמים: וישרא
[י]
יח. דבר אל אהרן ואל
בניו לאמר זאת תורת
התפילה במקום אשר
תשחט העולה תשחט
התפילה לפני ה' קדש
קדשים הוא: וישרא [י]
יט. וזאת תורת האשם
קדש קדשים הוא:
[ישרא י]

כ. ושחט את בני
הקרבן לפני ה' והקריבו
בני אהרן הכהנים את
הקדש וזרקו את הקדש
על המזבח סביב אשר
פתח אהל מעד: וישרא
[א]

כא. ושחט אתו על ירך
המזבח צפונה לפני ה'
וזרקו בני אהרן
הכהנים את דמו על
המזבח סביב: וישרא [א]
כב. ויאמר משה אל
אהרן קח את הפתחה
ותן עליה אש מעל
המזבח ושים קטרת
והילך מותרה אל העדה
וכפר עליהם כי יצא
הקצף מלפני ה' החל
התקף: וישרא [י]

ליקוטיו והערות

6. כתבו החוס' ומנחת
שם ב"ח ומיכאל וזה
לשוננו מדרשות חלוקין יש
מי שאומר שמתורתו יש
צדיקים ויש מי שאומר
כשנים של אש. עכ"ל.
7. הקשה בעין יוסף
ויקרא רבה ב"ח (א) וזה
לשוננו, וא"ת והרי קדשה
תורה אליהם שנה לעולם,
ופאו כתוב בה קרבן
תמידים. וי"ל שנתכב על
התנאי שיעקוד אברהם את
יצחק, וכח"ג מתוך הגמ'
בפ"ד דע"ז (דף ה.ג.) עכ"ל.
וכתב בידו משה (שם)
שבכלל התקנה שעתקין
קב"ה הוא שאיכרה שעתק
הקרבנה פסוק זה "צפונה
לפני ה'". ובאשר
התחלים (שם) הוסיף
ש"צפונה" הוא מלשון צפון
- כלומר שמתוך וצפון
וכותב של יצחק. (א)
תמוה, מה שייך גבי גוי
לזכור עקדת יצחק, ועוד
הרי סתם גוי אסור לקרוא
דברי תורה כדאיתא
בסנהדרין (דף נט.). ויבדוק

שלא סידרו דבר אחר בנתיים, ומסתבר שמעמם הוא כפי שכתבו
רבינו יונה ובעה"מ הנ"ל, שהוא כדי להסמוך לימוד תורה לברכת
התורה. וכתב האבודרהם שמה שקבעו שהלימוד שלאחר ברכות
התורה יהיה דוקא בענין הקרבנות הוא כדי שיהיו נשכרים גם בענין
הכפרה באמירתם וזה לשוננו, ומה

שחוקינו לקרית דוקא בענין
הקרבנות יותר מדברים אחרים, לפי
שכל האומרון ככוונת הלב כאילו
מקריבין, ועוד לפי שהתפילה עצמה
נתקנה כנגדן כמ"ש לעיל, עכ"ל.
וכן מבואר בספר הזוהר (וירא
ו' א ק; במדרש הנעלם) וזה
לשוננו, "א"ר פנחס זמנא תרא
הוינא אולי בארשא וערעית ביה
באלוה, אמנא ליה לימא לי מר
מלה דמעלי לכריתא, אמר לי קיים
גזר קודשא בריך הוא ועאלו קמיה
כל אלין מלאכיא דממנן לאדכרא
חובי דבר נש, די כעדנא דידידון
בני אנשא קרבניא דמני משה ושוו
לביה ורעותיה בהו, דכלהו ידברין
ליה למב, עב"ל. ובענין זה מציינו
בעוד מקום בזוהר (במדבר קב:)
זה לשוננו, בשעתא דבר נש עאל
לבי כנישתא, ודיכי גרמיה בקדמותא
לקרבנין במלולא דפומא, לכתר
יקבל עליה האי עול מלכות, ע"ש.
במעלת פרישת התמיד כתב
בדובר שלום וזה לשוננו, אומרים
פרישת התמיד, ונקרא כך מפני
שהקריבו אותו בכל יום בלי חשך,
וכן מציינו בדברי המלאך שאמרו
לדניאל (יב, א) "ומעת הוסר
התמיד ולתת שיקון שומם". ולגודל
מעלתו, כי בא להשפיע שפע עליון
לעולם, ולכן מתייחס הקרבן לה'
כדכתיב (במדבר כח) "את קרבני
לחמ" וגו', משא"כ שאר הקרבנות
הבאים על פי מעשה איש ותחבולותיו לכפר על חטאו או לתורה על תגמולותיו יתברך ומתייחסים רק לאדם, לכן מכוונים המה לבנינו
אדם "קרבנו", עב"ל. ובסגולת קריאתה מציינו בתקוני זוהר (תיקון י"ח) וזה לשוננו, אינון דאמרין בכל יומא "צו את בני ישראל ואמרת
אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח נחוח" וגו', קוב"ה יהיב לון שאלתין דלהון, עב"ל.

ושחט אתו על ירך המזבח וכו': איתא בתנא
דבי אליהו רבה [י] "ושחט את בן הבקר לפני ה',
ובאיל הוא אומר **צפונה לפני ה'**, אמרו, יום
שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח
התקין הקב"ה שני כבשים אחד של שחרית ואחד של בין הערבים², וכל כך
למה, שבשעה שישאל מעלין תמיד על גבי המזבח וקוראין את המקרא הזה,
צפונה לפני ה', וזכר הקב"ה עקדת יצחק בן אברהם. מעיד אני עלי את השמים
וזאת הארץ, **בין גוי'** ובין ישראל בין איש ובין אשה בין עבד ובין שפחה, קוראין
את המקרא הזה, צפונה לפני ה', וזכר הקב"ה עקדת יצחק בן אברהם:
פרישת הקטורת: איתא בספר הזוהר פרישת ויקהל¹² תא חזי מה כתיב **קח**
את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת, מאי מעמא, כי יצא הקצף
מלפני ה' החל הנגף, דהא לית תבירו לההוא סטרא בר קטרת, דלית לך מלה
חביבא

ושחט אותו על ירך המזבח וכו'. כתב הבית יוסף (סימן א) בשם ר"י בר יקר וזה לשוננו, טוב לומר עם הקרבנות פסוק זה "ושחט
אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה'" וגו', והוא בפרשת "ואם מן הצאן" (ויקרא א), כדאמרין בויקרא רבה, אמר הקב"ה מעיד
אני עלי שמים וארץ בין גוי בין ישראל בין עבד בין אמה, בשעה שהן קורין מקרא זה "צפונה לפני ה'" אני וזכר עקדת יצחק בן אברהם,
עב"ל. ולכן אומרים פסוק זה מיד אחר פרישת התמיד, כי לפי הכתובא בתנא דבי אליהו, צפונה לפני ה' יתברך להתקין
את קרבן התמיד, ולכן אנו אומרים פסוק זה כאן שמזכיר את עקדת יצחק מלפני הקב"ה, אמנם מנהג הספרדים לומר פסוק זה גם לאחר
פרישת העקידה, והוא ג"כ על פי מה שנתבאר בתר"א שלפנינו, שמהמת מעשה העקידה נתקנו שני כבשים של קרבן התמיד, לכן מוזכרים
אותו בסמוך **לפרישת העקידה** שהרי פשט הפסוק הוא על קרבן עולה (ר"ל דקרבן התמיד הוא עולה)¹¹. ונתנית טעם לדבר מציינו
בספר אהל יעקב להמגיד מדובנא (בפר' וירא) וזה לשוננו, ומעתה יודונו דברי חלוקת הנוכרים לעיל בשעה שלקח אברהם אבינו את
המאכלת התקין הקב"ה שני כבשים, והוא עם הכלל הנאמן המונח אשה עקר שלימות המצוה הוא בהשלמו לה ב' החלקים המחשבה
והמעשה, ולא כן היה באברהם ע"ה כי לא באה מחשבתו המובנה לידו מעשה בפועל בדבר העקידה, או לואת ראה יתברך והתקין ב' א
כבשים בלקחו את המאכלת, ממש על דרך כשיעשה אחד לעצמו כגד חדש וגשאר ממין סחורה ההיא כאמתים ושלש, מדרכו שלא
לחפסידו אבל יצפניו ויתנהו שמור איתו עד כי יצטרך לעשות לבוש לאחד מבניו הקטנים, או אז יקח בחנות עוד מעט מזה המין ויצטרף
גם הנותר מאו ויעלה לכגד שלם, כן הדבר בענין העקידה כי אברהם ע"ה התקשט עצמו לעשות אותה עם עוצם תשוקתו וטירת לבבו
במחשבות מעולות לעשות רצון יצרו יתברך, אבל הוא יתברך עיכב על ידו מלכצע מעשהו ולהביאה אל הפועל, ולואת היתה מחשבתו
היקרה והמעולה הוו מרחפת ומעופפת על בלי מה כי לא נתנה אליקים לנוח על גמר המעשה, על זה ראה יתברך והבין מאו לבניו אחריו
עבודת הקודש מעשי הקרבנות, והם גם על מקצה השנתם ודלת עורכם לא יחיה בידם לצאת יד חזת המחשבה והכוונה הרצויה הצורך
אליהם, הוא יתברך יצרף למעשי ידיהם מחשבת אבינו יקרא אברהם ע"ה ועל ידה תשלם עבודת קדשנו במחשבתו ובמעשה יודונו יכוננו
וזהו בשעה שלקח אברהם את המאכלת התקין הקב"ה שני כבשים, וכל כך למה, שבשעה שישאל מקריבין קרבנות וקורין המקרא הזה
צפונה לפני ה' וזכר הקב"ה עקדת יצחק, כי בקריאתם "צפונה" לפני ה' בה הרמז הלא עם ה' הוא המחשבה המעולה "הצפונה" אתו
וכמום עמו מאת אבינו אברהם ע"ה על כן צפנונו ישבעו בניו ויתרנו לעוללו אחריו, עב"ל.

פרישת הקטורת. הנה בדברי זוהר המובאים כאן לדמונו על מעלת האמירה של סדר פרישת הקטרת ומעשה ככוונת הלב שהוא
דבר גדול לפני הקב"ה, שבכותב אמירתה ניצולים בני האדם מכל מיני מויקים ופק מדינה של גיהנם, וזוכים בעבודה לשכר
הרבה בעולם הזה ובעולם הבא. וכבר הבאנו לעיל דברי הבית יוסף (סוף סי' א) בשם ר"י בר יקר וזה לשוננו, יש נוהגים לומר אחר
ברכת

זאת על ישראל. מקרא הוא דנכרי הימים (ב סי' ז) בשלמים ובשלמותן
ובקרבנות משחתי לעולם הם עומדים, והיכי דמי, מנחה בניו בשמים
ומיכלל עומד ומקטיר עליו: באילו נבנה מקדש בימיהם. והקרינו עליו
קרבנות לכפר על עוונותיהם: מאי דכתיב זאת התורה, ולא כתיב זה
חוקה: עולה ומנחה מיבעי ליה.
וליהו משמע זאת המורה היא עולה
ומנחה כו': אין צריך לא עולה וכו'.
דהכי משמע זאת המורה לעולה,
כלומר מנקוס העולה. למנחה, בשביל
המנחה: כגון לכס בשבילכס, כלומר
התלמוד מורה מכפר על עוונותיו:
בתורת המאמ. כגון סדר קדשים
דמיידי כהלות עבודה:
[ח] ובאיל. זכר לאילו של יצחק:
התקין הקב"ה. בשעה עקדת יצחק
עלה לפניו יתברך להקטין את קרבן
התמיד: אחד של שחרית וכו'. קרבן
התמיד של שחרית ושל בין הערבים:
וקוראין את המקרא הזה. ושטע אמו
על ירך המזבח לפניה לפני ה': וזכר
הקב"ה עקדת יצחק, ולכן אנו
מוזכרים פסוק זה כדי לעורר רחמי
שמים על עם ישראל:

[ט] לית תבירו לההוא סטרא וכו'.
אין שנירה וזיטול לטע"ה אלא
נקמט:

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

אמר
שחט
בקרבו

שצריך לומר ירא שמים בסתר ולא כיש גורסין בסתר כבגלוי ועיין בסדר היום.

(ט) ברוך המקדש שמו ברבים. בלא הזכרת השם בחתימה (דלא כמו שנדפס בסדור האריז"ל דפוס זלקווא) וכן הכריע אדמו"ר בשו"ע סימן מ"ו סעיף יו"ד בלא הזכרת השם וכן הוא בפע"ח (שער עולם העשי' פרק ב') וכן כתוב בסדור יעב"ץ בשם האריז"ל.

(י) מה אנו האלף בקמץ ולא בחטף פתח וכן הוא בסדור שער השמים משל"ה שנדפס באמשטרדם עפ"י כללי הדקדוק של הר"ש מפרעמיסלא וכן הוא בשערי התפלה להמדקדק בעל צוהר התיבה לכן בכל הסדור כל מקום שנמצא תיבת אנו או שאנו צ"ל מנוקדת בקמץ.

(יא) פרשת התמיד וקרבות (תענית כ"ז ע"ב מגלה ל"א ע"ב מנחות יו"ד ע"א רבות ויקרא פ"ב).

(יב) קטורת הנה אדמו"ר הנהיג בסדור לומר אחר פרשת התמיד את סדר הקטורת היינו: אתה הוא ה' אלהינו כו' שהקטירו כו' (הוא כעין הקדמה לסדר הקטורת ועיין בפע"ח שמבאר הקדמה הזאת עפ"י הסוד) ואח"כ פסוקי הקטורת ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף וגו' ואח"כ הברייתות והמימרות מן סדר הקטורת היינו תנו רבנן פטום הקטורת כיצד כו' ואח"כ פסוקי ה' צבאות וגו' ואח"כ פסוק וערבה. וברבון העולמים הוסיף וכאלו הקטרנו הקטורת בזמנה. אבל אחר אין כאלהינו לא העמיד רק את ההקדמה אתה הוא ה' כו' שהקטירו כו' והשמיט את הפסוקים והברייתות תנו רבנן פטום הקטורת כיצד כו' ומתחיל פטום הקטורת הצרי כו' כמו בטור סימן קל"ג בשם סדור רב עמרם ופורט י"א סממני הקטורת שהיו אבותינו מקטירים (והשמיט פסוקי ה' צבאות ופסוק וערבה). ולכאורה אינו מובן שלא מצינו דוגמת זה

ידיו מר' שמשון מאסטראפאליע שקבלה מרב הונא מי שנתנו לו עין הרע לומר הפסוק המרמז לפתחים שהוא פסוק אשתחיה אל היכל קדשך ובוה נבין מה שארו"ל במדרש (דברים רבה פ"א) ע"פ ה' אלהיכם הרבה אתכם זה שאמר הכתוב אשתחיה אל היכל קדשך ביראתך ר"ל משה אמר הפסוק הזה המועיל לעין הרע עכ"ל. ולכן אומרים זה הפסוק אחר מה טובו שאמר בלעם לעין הרע וכן שמעתי מאדם חשוב שלכן אומרים הפסוק הזה על פתח בהכנ"ס שלא ליתן עין הרע להאנשים שנתקבצו לבהכנ"ס. ובילקוט חדש שם כתוב שאומרים ביראתך ע"ש מה נורא המקום הזה.

(ד) אדון עולם שיר משובח מהקדמונים רבינו יהודה החסיד ורבינו האי גאון ורב שרירא גאון (הובא בשער השמים משל"ה ובמט"מ סי' ל"א ובאלי' רבה סוף סימן מ"ו שהוא מסוגל שתפלתו נשמעת).

(ה) בטרם כל יצור נברא. יצור במלאפום כן הוא בכל הסדורים הישנים משל"ה ומנוסח אדמו"ר. וכמו ויבין כל יצור כו' וגם כל היצור כו' כי יצור הוא משרש יצר. ויצרי כצל כולם (איוב י"ב ז') בשורק. ופרש"י אברים שאני נוצר בהם.

(ו) ויהי אחר הדברים. ועקדת יצחק מעליא ל"י לישראל לאדכרא ל"י בכל יומא (סדר היום בשם הרשב"י) ועי"ש עו"ד טעם לאמרה בכל יום.

(ז) רבש"ע כמו שכבש (ברכות דף ז' ע"א ב"י סימן מ"ו פע"ח שער עולם העשיה פרק ב' סדר היום).

(ח) לעולם יהא אדם כו' עד אמר ה' (תנא דבי אליהו פרק כ"א ועיין בב"ח או"ח סימן מ"ו ובילקוטי תורה מאדמו"ר ד"ה קול דודי ובילקוט ואתחנן רמז תתל"ו ובתד"א פרק כ"ו) בתניא רבתי סימן ב' כתב

(*) טה"ד, וצ"ל: י"ז ז' המו"ל.

אל
זוא
לכז
לית
היו
דם
ובל
יים
נות
ריך
ירה
ע"א
ח"כ
זוכו
כן
סוק
סדך
והר
קות
ובות
לשה
ע"ין
והר
והר
שלא
פני
ר"א
שבח
הרע
א בר
חזרו
היינו
זוהר
וואני
שהוא
סעיף
היכל
בדן

הסדר לא בפוסקים ולא במקובלים. דהנה א) בסדר רב עמרם גאון לא נמצא כלל קודם התפלה לא פרשת התמיד ולא סדר הקטורת (ונמצאים שם בסדר מעמדות) רק אחר אין כאלהינו נמצא שם אתה הוא כו' שהקטירו כו' פטום הקטורת הצרי כו' ופורט י"א סממני הקטורת (ופסוקי ה' צבאות וערבה לא נמצא שם בסדר רע"ג). ב) בסדר התפלה שברמב"ם לא נמצא כלל פרשת התמיד וסדר הקטורת לא לפני התפלה ולא לאחר התפלה. ג) בסדר המערכה משמא דגמרא, ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודמת לקטורת, הרי שזמן הקטורת הוא לאחר דם התמיד היינו לאחר התפלה כמ"ש בזוהר פינחס דף רכ"ד ע"א. ד) בזוהר ויקהל (רי"ט ע"א וע"ב) בעי לאקדמא עובדא דקטורת קודם פסוקי דזמרה וקודם התפלה והאריך גדול החיוב לסדר עובדא דקטורת דוקא קודם פסוקי דזמרה ותפלה ולכאורה דברי הזוהר ויקהל ופינחס סותרים זה את זה. ה) בטור ובשו"ע סימן קל"ב כתוב ויש לומר פטום הקטורת בערב ובבקר אחר התפלה, אבל קודם התפלה לא מזכיר כלל בטור ובשו"ע. ו) בפע"ח (שער עולם העשי' פרק ד' שער התפלה פרק ח') מבואר שצריך לומר פטום הקטורת בבקר קודם התפלה ולאחר התפלה גם למנחה קודם התפלה (ובעת המגפה ר"ל) בכל פעם שאומר פטום הקטורת יאמר פסוקי ה' צבאות וגם פסוק וערבה (פע"ח שער עולם העשיה פ"ב). ז) בשער הכוונות לרח"י מבאר אשר פטום הקטורת בין בשחרית בסדר הקרבנות בין אח"כ בין בתפלת המנחה כולם שוים מן אתה הוא כו' עד אחר פסוק וערבה. ח) בסדר האריז"ל אחר פרשת התמיד קודם התפלה מסודר כל סדר פטום הקטורת כמו בזה הסדר רק ברבון העולמים לא נמצא כאלו הקטרנו הקטורת ואחר אין כאלהינו כתוב פטום הקטורת תמצא לעיל הרי שקודם התפלה ולאחר התפלה שוים (ודע שסדר הקטורת נקרא כלשון הפוסקים והמקובלים בשם פטום

הקטורת כלשון הברייתא פטום הקטורת כיצד כו'). ט) הרב חיד"א ז"ל בספרו ברכי יוסף ומחזיק ברכה סימן מ"ח וסימן קל"ב הביא בשם יש מדקדקים שאחר אין כאלהינו אין אומרים אתה הוא כו' שהקטירו רק ויאמר ה' אל משה כו' והברייתות. ובאר הטעם משום שזמן הקטורת הוא לאחר שאומרים פרשת התמיד משום ונשלמה פרים שפתינו היינו קודם התפלה וגם ברבון העולמים לא יאמרו כאלו הקטרנו בזמנה כמ"ש הרב בית דוד סימן תק"ג שחוששין אולי דלג סם אחד מסממניה וכבר אמר ואם חסר אחד מכל סממניה כו' ומה שאומרים לאחר קוה הוא רק משום שמירה לכן לא יאמר אז אתה הוא כו' שהקטירו עיי"ש שהאריך לחזק מנהג המדקדקים הללו. י) הרב ר"י עמדון ז"ל בסדרו אחר פרשת התמיד (קודם התפלה) כתב שסדר הקטורת אין זה מקומו כי תפלה מפסקת בין עבודת הדם ונרות. ותפלת י"ח נתקנה כנגד שחיטת התמיד ובמקום זריקת הדם עומדת (עיי"ן שו"ע אדמו"ר סימן צ"ח סעיף ד' אלי' רבה ס"א ס"ק ו') רק עפ"י הזוהר ויקהל כו' נתפשט המנהג לאמרו קודם התפלה. ומהראוי היה להציגה אחר סיום התפלה כו' ועשה כמו פשרה לפטמה לחצאין לסדר קריאת פרשת הקטורת לפני התפלה ובאור מעשיה מדברי חכמים לאחר התפלה ונתקיים זה וזה בידינו וכך ה' נוהג אמה"ג ז"ל (החכם צבי) כו' ולא זכיתי לשאלו ולעמוד על סוף דעתו עכ"ל.

ולכאורה נוסח אדמו"ר בסדרו אינו מובן כי כבר בררנו לעיל פרק א' אות א' שאדמו"ר בשו"ע שלו הכריע כהפוסקים נגד המקובלים ובסדרו הכריע כהמקובלים נגד הפוסקים לבד דבר שנלמד מן התלמוד א"א להיות שהמקובלים והפוסקים יהיו מחולקים וא"כ ה' לו לאדמו"ר להחליט בסדרו סדר הקטורת במקום אחד כמו שכתוב בתורה היינו בבוקר פעם אחד ובין הערבים ואם כי ה' מוכרח בסדרו להנהיג

דעלמא בכל יומא ויומא כו' ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף וגו' קח לך להנאתך ולתועלתך כו' ובגין כך עובדא דקטורת אצטריך לאקדמא לצלותא בשירין ותושבחין כו' (היינו פסוקי דזמרה וק"ש וברכותיה). מה כתיב וכפר על הקודש וגו' בקדמיתא. ולבתר מפשעיהם לכל חטאתם, ועל דא בעינן לכפרא על קדשא לאעברא זוהמא לאתדכאה קדשא ולבתר שירין ותושבחין וצלותא עכ"ל הוזהר ויקהל השייך לעניננו (וע"ש דף ר"ח ע"ב רי"ט ע"א) הרי שהוזהר ויקהל לא מיירי רק מענין הסגולה של פרשיות וסדר הקטורת ועובדא דקטורת וגם קודם התפלה צריכים לטהר הזוהמא ואין זה אלא כשאר סגולות המוכרחים קודם התפלה כמו טהרה במקוה וכמו יהיב פרוטה לעני והדר מצלי. ולקבל עליו מ"ע של ואהבת לרעך כמוך. ולסגולה הזאת בהכרח הוא כל הסדר בשלימות וגם פסוקי ה' צבאות וערבה המועילים מאוד כדאיתא בירושלמי הובא לקמן אות י"ז.

ומחמת החשש שמא באמירתו ידלג סם אחד מכל סממניה ואם חסר אחד כו' כמ"ש הרמ"א סימן קל"ב ועיי"ש במג"א כו' ויצא שכרו בהפסדו ח"ו. לכן מקדימין אתה הוא כו' שהקטירו אבותינו את קטורת הסמים בפועל והם היו מדקדקים שלא להחסיר ח"ו סם אחד, וכן החליט אדמו"ר בסדורו. ובהרבון העולמים שאחר פרשת התמיד והקטורת הוסיף אדמו"ר (מה שלא נמצא גם בסדור האריז"ל) כאלו הקטרנו הקטורת בזמנה שאז היו מדקדקים שלא לדלג ולחסר ח"ו. וזהו דלא כמ"ש במחזיק ברכה סימן מ"ח שהביא גם דברי הרב בית דוד סימן תק"ג שבהרבון העולמים שאחר פרשת התמיד והקטורת לא יאמרו כאלו הקטרנו הקטורת כו' שחוששין שמא דלג באמירתו וחסר איזה סם. והיינו לפי שיטתם שאומרים קודם התפלה פרשת התמיד והקטורת לצאת בה חובת התמיד והקטורת. אבל מאחר שקודם התפלה אינו זמן הקטורת ואין אומרים זה לשם חובה אין שום חשש בזה כי כאן האמירה איננה במקום הקטרה (רק

כמו האריז"ל שלשה פעמים בכל יום משום סגולה ושמירה האם אפשר להטיל חובה על כל ישראל בשהו שיהיו מדקדקים כמו האריז"ל כי דוקא הקדמונים כמו אכה"ג ור"ג ובית דינו ה' בכחם להטיל חובה על כל ישראל בשהו. וזולתם אינם יכולים להטיל חובה על כל ישראל בשהו אם לא להחמיר בספיקא אבל בזה אין שום ספק כי הפוסקים והוזהר פ' פינחס דף רכ"ד החליטו שזמן הקטורת הוא לאחר התפלה וכן הוא עפ"י הגמרא אשר תפלות במקום תמידים תקנום ולפי סדר המערכה זמן הקטורת לאחר התפלה וא"א לומר שהוזהר ויקהל יחלוק ע"ז ותמוה על הגדולים הללו הרב חיד"א ז"ל והרב ר"י עמדין שלא הביאו כלל את הוזהר פרשת פינחס ומדוע בפע"ח ושער הכוונות החליטו לאמר סדר הקטורת שלשה פעמים בכל יום קודם התפלה ולאחר התפלה וקודם מנחה ומחמת זה נתפשטו מנהגים שונים ונוסחאות שונות ואין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד.

אמנם כשתדקדק בלשון הוזהר תמצא שאין בזה שום חלוקי דעות בין הפוסקים והמקובלים. דהנה לאחר שתקנו תפלות במקום תמידים לא שייך עוד לאמר שיוצאים הקרבת התמיד על דרך ונשלמה פרים שפתינו במה שאומרים פרשת התמיד וכן מפורש בזהוהר פינחס רכ"ד ע"א וז"ל ועוד אמר בוצינא קדישא דבתר דצלותא איהי קרבנא מאן דיימי פיטום הקטורת בתר תפלה לדוד בטיל מותנא מביתא. ומ"מ אין זה סתירה לדברי הוזהר ויקהל משום דהוזהר ויקהל לא מיירי כלל מענין חובת הקטורת רק מענין סגולת הקטורת לטהרה ולגרש החצונים ורפואה למגפה ר"ל וע"ז לא שייך זמן ומקום ואומרים סדר הקטורת בשלימות אפילו באמצע היום וחוג לעיר דז"ל הוזהר ויקהל (אחר שמבאר סגולת הקטורת) ועל דא בעינן לאקדמא עובדא דקטורת לצלותא בכל יומא ויומא לאעברא זוהמא מעלמא ואיהו תקונא

התפלה
כח
הוא כו'
מנהג
כדו ז"ל
התפלה
כח
זריקת
כח
עפ"י
קודם
סיום
לחצאין
התפלה
התפלה
גאמה"ג
ולעמוד
אינו מובן
ק' א' אות
הפוסקים
מקובלים
התלמוד
ים יהיו
להחליט
חד כמו
אחד ובין
להנהיג

במחזיק ברכה אבל לא כן הוא דעת אדמו"ר
ובהסדורים שנדפסו בחיי אדמו"ר הזקן נמצא
ההקדמה הזאת אחר אין כאלהינו.

(יג) פטום הקטורת כו' (כריתות דף ו' ע"א
ירושלמי פרק טרף בקלפי
הלכה ד' טור וב"י סי' קל"ג) בירושלמי כתוב
סממניה בשני ממין.

(יד) כשרה לחצאין. מה שרצו מבקרים
להוכיח שתיבת לחצאין
מיותר ואומרים שבסדור שהתפלל בו אדמו"ר
בעל צ"צ נמחקה תיבת לחצאין הנה אצלי הי'
זה הסדור עם כ"ק ולא נמצא שם מחק והגה
וגם בסדור רב עמרם (בסדר מעמדות) ובסדר
היום הוא כמו שהוא לפנינו. ומה שמקשים מה
בא ר' יהודה לרבות עם זה הכלל הנה נמצא
זה הכלל שלא בא לרבות רק לסימנא בעלמא
כמו זה הכלל כל שיש בו מוסף (מגלה דף כ"א
ע"א) יבין שמועה כלל נ"ד).

(טו) הג"ה כ"ק [כפת הירדן כל שהיא צ"ל
ביו"ד ובחירק ולא כל שהוא
במלאפום] כן הוא בשער הכוונות וכן מצאתי
בסדור ישן כמנהג הספרדים שלפי קבלת
האריז"ל צ"ל שהיא ביו"ד וחיריק עכ"ל. ועיין
בערוך ערך כפת ובקרוב העדה שעל
ירושלמי מפרש שזהו ורד שגדל על שפת
הירדן ולפ"ז נקראת שושנה שהיא לשון נקבה
ובלשון הגמרא כפה ובסמיכות כפת.

(טז) אם חסר אחד מכל סממניה. כצ"ל אחד
בד' ולא אחת בתי"ו כי סמים
הוא לשון זכר וקטורת לשון נקבה.

(יז) ה' צבאות עמנו. איתא בירושלמי
ר"פ אין עומדין פסוקים
אלו לא יהיו זזים מפ"ך וכתוב בפע"ח* שבכל
פעם אחר פטום הקטורת יאמר ה' צבאות וגו'
גם פסוק וערבה (ועיין לעיל אות י"ב).

המקובלים נהגו שכל פעם שאומרים י"א
סממני הקטורת מונים אותם באצבעותיהם
וידוע בברור שכן הי' נוהג אדמו"ר הזקן וי"ע
וראו אותו שהי' נוהג כן גם קודם התפלה
אעפ"כ לא כתב זה בסדורו שיד הכל
ממשמשין בו וזה אינו שייך רק ליחידי
סגולה) אבל לאחר התפלה שאז הוא זמן
הקטורת אין צריך להאריך כ"כ ודי אם פורט
י"א סממני הקטורת שהיו אבותינו מקטירים
ומחמת החשש אולי ידלג בהכרח להקדים
ולפרש אתה הוא כו' שהקטירו אבותינו
לפניך. אבל פסוקי ה' צבאות וערבה ש'
אומרים רק לשמירה ולסגולה אינם שייכים
בכאן. ומעתה מיושב תמיהת המחזיק ברכה
מפני מה אין אומרים גם קודם פרשת התמיד
אתה הוא כו' שהקריבו אבותינו לפניך את
קרבו התמיד היינו משום ששם לא נאמר אם
חסר חייב כו' ואין זה שייך רק בכל פעם
שפורטין י"א סממני הקטורת לסגולה או
לחובה) והגם שבפע"ח ובשער הכוונות כתוב
שבכל פעם שאומרים פטום (סדר) הקטורת
יאמרו פסוקי ה' צבאות וגם פסוק וערבה
וסדר הקטורת בכל פעם שוים היינו שתלמידי
האריז"ל והנמשכים אחריהם היודעים
הסגולות והכוונות לתקון העולמות כמ"ש
בוהר ויקהל מחמירים על עצמם ומאריכים
וכופלים קודם התפלה ולאחר התפלה, אבל
א"א לקבוע זה בסדור להטיל חובה על כל
ישראל רק קודם התפלה שכל אחד מישראל
מחוייב לטהר עצמו קודם תפלתו. ועיין לעיל
בהקדמה לשער הכולל שנמצאו כמה דברים
שנמצאו בפע"ח בשם האריז"ל ואדמו"ר
השמיטם בסדורו מטעם זה. מה שבסדורים
הגדולים דפוס קאפוסט שנת תקע"ו נשמט
אחר יקוה, ההקדמה אתה הוא כו' שהקטירו
אבותינו כו' אינו אלא השמטת הדפוס ואפשר
שהמדפיס עשה זה בכוונה מחמת שראה כן

* כ"ה במ"ח [חס' תפלת העשי' פ"ה מ"א]
ופע"ח [ש' עולם העשי' פ"ה].

* ש' עולם העשי' פ"ב ופ"ה.

ב. בהטיבו:

(א) הטעם:

ע בפסוק דלקמן ט"א סק"ג.

(ב) עזר מלמעלה לאהבת ה':

ולדברך למה נבי בבוקר כתיב בהטיבו ונביז הערבים בהעלות. הנה כנסת ישראל מקור נשמות ישראל נקרא בשם מנוחה והיא מקשה שכל ישראל הם כאחדות... דהנה אהרן שושבינא דמטרונימא הוא אהרן כהן לאל עליון משבעה רועים המפונסים ומשפיעים אלהותו ית' ככנסת ישראל שיארו כאור האהבה להתלהט אליו ית' בכלות הנפש כשלהבת העלה מאליה וליקיים מצות ואהבת שמעבדים עליהם בקייש שיהי' כך באמת לאמתו תקוע בלב כל אחד ואחד מישראל שהאדם מצד עצמו מאחר שהוא מנושם ומלובש כענינים גשמיים לא היה יכול לולי הקב"ה עוזרו. והעזר הוא אהבה הבאה מלמעלה להמשיכו אליו.

וזהו כתי' בהעלות ובהטיבו. כי הנה אמרו רז"ל אע"פ שהאש יורד מן השמי' מצוה להביא מן ההדיוט. פי' הדייט הוא האהבה שאדם ליקח מחמת העלמות מבחי' מלכותו ית' שהוא מלך גדול ונורא על כל העולמות... ויע"י אמערומא דלחמא זו יחול עליו אור האהבה מלמעלה להגדיל מזרות אש האהבה בלבו יותר מכדי כה אנושי ושרש נשמתו שדיא בגדר וגבול ונברא לקרבה אל ה' ממש וכיטול אליו במציאות ממש עיי' בחינת אהרן כהנא רבא... .

ונקראת בחינה זו בהטיבו שמטוב וחסד עליון משפיע על רוח שפלים להטיב ולהגדיל את האהבה שלמטה. אך הנה באמת גם אתערומא דלחמא כנ"ל אשר יחפזו והאדם לדבקה בו ממש גם זאת מתנת אלהים היא לא לפי כח נפש האדם ומזנו ותכונותו ונקרא' בחינת ובהעלות אהרן שאהרן העליון הוא הנותן כח ככנסת ישראל לעורר את האהבה זו. והוה בין הערבים שהוא מדת ערב ולילה וחמש מצד עצמו שאין בו אור. אבל מדת בוקר שהוא מדת אברהם אש החסד כמיש וישכם אברהם בבקר הוא בחינת בהטיבו. והנה מ"ז זה האדם שיגיע עד הלוים שיגיע אליו כתי' אהרן העליון. אך הוא עיי' תורה ומצות.

תורה אור לב, ב ואילך

(ג) שני אנפני הטובה:

אין דעם תנוד פנימי וואס הוה כ"כ אאמירי הרה"ק האט מ"ד מתוך געווען אין די גאר יונגע יארן, האט ער מיר געזאגט, אז טיפריי החסידים אין די הטבה כלליה וואס מאכט פאר א בעל מדות טובות און פאר א עובד השם.

הוה כ"כ אאמירי הרה"ק האט שטארק מאריר געווען אין דעם ביאור דוסטר

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר, בהיטיבו את הנחת יקטירונה:

השע"פ: א. בבקר בבקר, ב. בהטיבו כו' יקטירונה וא. השע"פ ב. עזר מלמעלה לאהבת ה' ג. שני אנפני הטובה ג. י"א תיבות שבפי זה כנגד י"א סממני הקטורת.

א. בבקר בבקר:

במענה על מכתבו כו מעיר:

כמיש באור התורה לאדמירי הצי"צ (רפ ב) ותפלת שחר שהיא נגד התמיד היא על ארבע שעות, וקייש עד שלש שעות, שהוא כחילוק קטרת שנאמר בו בבקר בכונה שקודם לתמיד, ומקשה דהרי הא דתפלת השחר כנגד התמיד עד ד' שעות, הכוונה היא על זריקת דם התמיד, וזריקת הדם ה' לפני הקטרת, וגם כה נאמר בבקר בכקר.

ולפלא שכונת זה כחור קושיא, כיון שכוונה זו עצמה עלי' מקשה, כחוב כל זה. ולא עוד אלא שחלק המאמר מכאן הענין דזריקת הדם קודמת לקטרת וקטרת מדומת לאברים. וכגוף הענין - תלונתו על לשון מרדכי* (פסחים נט, ב) אין לד דבר שקודם לתמיד של שחר אלא קטרת. ועצם הקושיא דתפלה זמנה עד ד' שעות את זריקת הדם צ"ל קודם הקטרת וכנה נאמר בבקר בכקר** אין זה מקומו אלא על הש"ס, ולא כהמאמר.

ובהתאם להענינים המבוארים כהמאמר, הנה י"ל שבסדר התפלה ככללותה, הרי זריקת הדם שייכת לקייש שיענינה רצוא והתלהבות ברשפי אש, וענין החלב והקטרת האברים שייך לשמיע, שעלי' נאמר שזמנה עז ד' שעות, וכמוכן מהחילוק שבין קייש לשמיע שנתבאר כפי"מ בדא"ח.

ועוד להעיר שהקרבנות התמיד שצרכה שעה שלילה, וכמשה ר"פ תמיד נשחט, הנה השחיתה וגם הזריקה שצרכה להעשות קודם שנוקש הדם, זמנם קצר ביותר, וכן הזמן הוא על ההננות לזריקת האברים והדקרה כעצמה, וכדמוכח בתמיד פ"ק ד' ה' ואין להקשות, ברוחניות הענינים, שהרי בתמיד שבין הערבים אין שם קייש, אף שגם בו ה' זריקת הדם - כי מבואר בתפלה והוא גם בחזרת החסידות, אשר הקייש דשוריות מועילה גם למנוחה (ראה ת"א ר"פ ויחז, מה, ע"א).

אגרות קודש כ"כ אדמירי שליטיא חייב עי רפז

* וכו אקרא דכפל בבקר דקטרת כחוב על אהר, משא"כ בזריקת הדם, דכונת כמיש. וקיי שריי אהר התמיד (וימא לב, ב) וחילא דבר הוא.
** (וראה בדכות כו, א.)

קטורת

השע"פאים: א. משיב את הנפש, ב. בחיי יחידה, ג. רפואה, ד. תשובה, ה. אהבה, ו. מיתוק הדינים בשרים, ז. כפרה, ח. התקוות, ט. שייכות למצות, י. שייכות לתפלה, יא. תי"ו שבתבת קטורת, יב. חילוק דקטורת וקרבנות בעבודה א. קטורת לי קשר וקרבן לי קידון ב. קטורת למעלה מטוד וקרבן ע"פ טוד, ג. קטורת אינו מצאת לעצמו משא"כ קרבן, ד. פנימיות חלב והצנינות חלב, ה. קטורת למעלה משנייהם: בקרבן שייר שנייהם, ו. בקטורת יש גם דברים טמאים משא"כ קרבן, ז. קטורת - כירוי כדור אהבה דעתי דקליפה: מגיע בעצמות: מפשר התודעות החיות: רוח בושם: קרבנות - מברר הגורב כדור אהבה: מגיע במקור השייר לעולמות: מפשר התחושות החיות: רוח מאכל.

א. משיב את הנפש:

עיקר ההפרש ויתרון מעלת הקטורת על הקרבנות כמי"ש ישימו קטורה באפר כ"י, שהקרבנות נקי לחם מאכל כמי"ש לחמי לאשי כ"י שיש בהם טעם מאכל, אבל הקטורת אין בו טעם מאכל כלל רק רוח בלבד, ולא כריח תפוח וריח ערב של כל בושם, כל הרי"ו הן קודם השרפה קשים וחריפים בלא טעם וריח כלל, רק כאשר נשרפים מעלה עשן המריח ריח חזק מאד המשיב את הנפש.

ב. בחיי יחידה:

הקרבנות שנקי, ג"כ ריח היינו כמו ריח מאכל שמחזיק המוח והלב ומוסרף אור חודש, ווי"ש ריח נחוחי כ"י, וגם שמוסרף אור ככתר לשנות הרצון לטוב כמו וירח ד"י בקרבן נח ויאמר לא אוסיף כ"י וכו' לכפר על נפש החוטאת ע"י הקרבן ונסלק לו כ"י, כל זה רק בכתר דחוי"כ ולא בעצם פנימית הכתר, משא"כ ריח הקטורת שעולה בעצמות הנפש ממש להוסיף בה אור חדש שאין לטעם וריח שנמאכל כח כוח כלל וכמשולל שהריח אין הגוף נהנה ממנו רק הנשמה,

ולשרש הענין ידוע דהריח ככת"י מקור דא"י"ח בעצם הנפש שזוהי למעלה הרבה מחבור הנפש עם הגוף ע"י המאכל, והוא ככת"י יחידה (והיינו ככת"י ה"י דחוטם, שז"ש ישימו קטורה באפר כ"י שנקי חיי דחיי כ"י רי"ל) והשבת הנפש עצמה ע"י הריח הוא הרבה יותר מחזיק הנפש שבדם בחיות הגוף ע"י המאכל כ"י, ולזה הטעם מעלה הקטורת על הקרבנות שנקי לחם אפי"ש שגם הן בחיי ברורים דרשי"ח כ"י.

ג. רפואה:

וע"ד דוגמא שזוהי רואים ההפרש בין מאכל לים רפואה שא"ע"פ שהמאכל מחזיק כחות הגוף כולם מראש לרגל מי"מ אם יקולקל בחולי אבר פנימי וחזניו לא יעיל המאכל כלל אדר"ב, יקלקלנו יותר והרפואה שנועשה מסמנים הויפים שאין בהם טעם כלל יחיי את הנפש להמשיך אור וחיות חודש לרפואה החולה וע"כ נקי סם

אור התפלה

שעה, אמנם לפי הגיל מובן מה שהתפלה היא בחיי שמהל מפני שתפלה ה"ע עבודה הקרבנות שזוהי ככת"י גב"י דוקא: כתי"ו רשפי אש שע"י"ן הוא ההעלה.

סי' המאמרים תשי"ז ע' 202

ג) טעם שנאי צפנה ולא בצפון:

וזהו שכל הקרבנות טעונין צפון וכמי"ש בתמיד ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה', לפי שדם התמיד של שחרית את הכבה האחד כ"י מעליתו לשרשו ככת"י פני שור שהוא בחיי גבורה שמהשמאל שזוהי בצפון דוקא, כידוע בסדר הדגלים בדרום כסטרא דחמ"ס וצפון מט"י דגבורה לפני אורי אל הימין ככת"י חסד בדרום דוקא אבל פני שור שמהשמאל הוא בצפון, וזהו שהתמיד הוא קייק ששוחטו בצפון דוקא כדי להעלותו לשרשן ככת"י גבורות דתורה כ"י, והיינו מי"ש צפונה לפני ה' והל"ל בצפון מהו צפונה כתי"ו, להיות שעיקר כתי"ו הצמצום וההסתר הוא מבחי"י ה' אחרונה דשם ה' המתצמצם בחיות שבמרכבה אשר ע"כ הם ברעש גדול מתנשאים ונושאים את הכסה למעלה מעלה מבחי"י אדם כתי"ל וריינו צפונה ה"י למעלה משם ה"י דריינו בחיי מקור לה"י דתיקון וכמי"ש ריח נחוח לה"י ומטעם תימ"ה.

מאמרי אדמו"ר האמצעי ד"ה כתי"ו בסליו

ג. ורקו את דמו (ענינו בתפלה):

ורקו את הדם, וירקת הדם הוא כתי"ו ארבה עזה הנמשכת בגדולת א"י כתי"ו במס"ע באחד ממש ...

אור התורה פתח ע' אקיד

... הקרבת הדם, דעקבדה ה"ע הקרבת הרצון דהנה הדם הוא הנפש, וחיינו

דכל החמולמות שבנפש ורתיחת הדמים בהכלי העולם והרשפי אש שבנפשו הבהמית בחמדת עוה"י יהפך לרשפי אש שלהבת י"ה בכל יום בהעבודה דתורה תפלה וקיים המצות דזהו רוח האדם העולה היא למעלה כעולת התמיד ובהו הקרבנות.

סי' המאמרים קונטרסים ח"ב ע'

(5) ע' לעיל סק"א. עוד טעם - לעיל פ' ולכש תהיה ט"ו סק"א.

(6)

(7) יחוסאל א' י.

(8)

וזהו צ"ח בתורה אור ד"ה ת"ו חמ"ל

היא בחיצוניות הלב והעבודה דקטורת היא בפנימיות הלב. והענין הוא, שבאשר העבודה היא במלדדה והגבלה והאדם העובד הוא בבחי' מציאות עדיין, צ"ע הזירות שלא היה בעבודתו שום נגיעה, ולעאכ"כ שלא היה נגיעה מעניינים השייכים להמציאות שלו. משיא"כ כשהעבודה היא למעלה ממזידה והגבלה הנה ע"י עבודה זו, גם הרע נהפך לטוב³⁴. כמו במתשובה שהזדונו נעשות לא רק כשגוגול אלא בזכויות³⁵ ורעו שניעשים לא רק בזכויות (כפי' הדמיון) אלא זכות ממש³⁶. כמבואר בארוכה בתראי³⁷.

וזהו גם הקשור והשייכות דעבודת הקטורת ליהו"כ, כי המתשובה דיהו"כ היא עצם ענין התשובה (תשובה עילאה)³⁸, וכללות העבודה דעשרת ימי תשובה [ומכ"ש דיהו"כ³⁹] היא בבחי' יחידה, וכידוע תורת ארמ"י המקו⁴⁰ בפרוש מאמר רח"ל⁴¹, כאן ביחיד שהעבודה דעשרי"ת היא בבחי' יחידה, ומכיון שכנגד בחי' יחידה לא יש כלע"ז, כבואה דכבואה לית לה⁴², לכן ע"י העבודה והתשובה דיהו"כ גם הזדונו נהפכים לזכויות.

(ז) קטורת — ביורו בדרך אתהפכא דעתניק דקליפה; מגיע בעצמות; ממשיך התחדשות החיות; ויח בושם; קרבנות — מברר הנה"כ בדרך אתכפיא; מגיע במקיף השייך לעולמות; ממשיך התחזקות החיות; ויח מאכל.

וזהו שהקרבנות נקי להם וקטורת ריח, פעולת הלבם שמתברר הנפש עם הגוף להיות בבחי' חיות פנימי, ומחזק כחו, ומשי' אינו התחדשות החיות, וכמ"כ רעיות פרנסתי ע"י קרבנות התמכרות האורות בכלים, דכחי' כי לא אדם תצמצם ככחי' מראה אדם, וריח משיב את הנפש, התחדשות החיות, ולמעלה הוא ההמשכה מצמות אוא"ס להיות אדם לעליון בחי' כי לא אדם, ז"א כמו א"א.

... וכמו בעבודה כ"ה בהכירורים, דכאורה שבטורי' שהי"ע הקרבנות מתברר וא"פ דנוגה, וככחי' אתכפי', וע"י עבודת הקטרת מתחלל האר"ע עתיק דקלי' שוהו לבונה זכה... וזהו דקרבנות שוהו ביורו דנוגה, דם הוא רתיחת הדמים, וחלב

- (34) ראה תרא שבתערה 37.
- (35) יומא פ"ג, ב.
- (36) ראה לקי"ש חו"י ע' 183 ואילך ובהערות 48, 15 שם.
- (37) מג"א צ"ט, א.
- (38) ראה ברכת ערב יחב"ס אחרי תפלת מנחה התשמ"ז סי' ג. וס"ג.
- (39) ראה ברכת עירובים תה"ל סי' טו, וס"ג.
- (40) לקי"ת תבוא ממ, סעי' ד. וראה גם חנה אר"א האיוו מה' ג.
- (41) ויהי ית, א. א. כמות סמ"ג, קה"א.
- (42) גטין ס"ג, א. לקי"ת תבוא ל"ג, ג. מאמר אדואמ"צ דברים חו"כ ס"ע תקנא ואילך.

על מנחת החיצוין, דכנפש האדם הוא חיצוניות הלב²³. וקטורת הוא לשון קשור²⁴ [וכל קשר שבפסוק מתורגם קטר²⁵], ולכן הקטורת היא על מנחת הפנימי, דכנפש האדם הוא פנימיות הלב.

(ה) קטורת — למעלה משינוונים; קרבנות — שייך שינויים:

והחילוק שבין העבודה דחיצוניות הלב להעבודה דפנימיות הלב הוא²⁶, שהעבודה דחיצוניות הלב היא ע"פ טעם ודעת, דבהאבה שיע"פ טעם ודעת שייך שינויים²⁷ והעבודה דפנימיות הלב היא למעלה מטעם ודעת, שאין שייך בה שינוי. וזהו שקרבנות הוא לשון קירוב²⁸ וקטורת לשון המקשרות, דקירוב מורה שהוא מציאות, אלא שהוא קרוב לאלקות, אבל אפשר שיתרחק חי' והתקשרות (קטורת) הוא קשר של קיימא, דאמיתית ענין קשר של קיימא הוא שאין שייך בו שינוי.

(ו) בקטורת ה"י גם דברים טמאים משא"כ בקרבנות:

והנה החילוק שבין עבודת הקרבנות להעבודה דקטורת היא גם בנוגע להדברים הממוררים על ידם. דקרבנות הם מדברים המותרים דוקא²⁹, וכמו כל העניינים דתולדות שלא הכשר למלאכת שמים אלא טהורים ומותרים בפ"י³⁰. משא"כ בסמני הקטורת היו גם דברים טמאים, וכמו המור שהיא דם של חי' ידוע³¹. וגם³² בקטורת צ"ל י"א טמאנים דוקא, כי ע"י העבודה דקטורת, גם הסט"א שהיא במספר י"א נהפכת לקדושה.

ויש לומר, דחילוק זה שבין עבודת הקרבנות לעבודת הקטורת בנוגע להדברים הממוררים על ידם הוא מצד החילוק שבנינים בהאדם העובד, שהעבודה דקרבנות

- (23) לקי"ת טכות ע"ד, ד. סודים עור"ת שם וכו"מ. — נמנו נסיהם מלוקט חו"כ ריש ע' קנב.
- (24) בסוד"ל עור"ת שם, וכו' בהמשך יוניו ת"ר"ם (ע' נ) ובהמשך תל"כ שבהערה 10 שהעבודה דקטורת היא כמו "מחן קטירא אוקטורג".
- (25) אחרי תולדות קנב, סעי' א. המשך יחזק תרי"ם ע' נ.
- (26) ראה במלכות המשך תל"כ פ' ר"ב (ע' תל). ד"ה במכות תשוב התשמ"א סי' טה"ג מלוקט שם ע' קנב.
- (27) ראה ד"ה פדה בשילום התשל"ט סי' א. (סוד"ל מלוקט חו"כ ע' כ"ב).
- (28) ראה ד"ה בסכות תשוב תה"ל שם, וש"ג.
- (29) ראה שנת ה' ב, ואל"ל. רמב"ם הל' אסורי' המונח פ"ב הל' פ"ה ר"ח.
- (30) ראה שנת כ"ה, א. תנא רפ"ל.
- (31) רמב"ם הל' כ"ב המלדש פ"א ד"ג. וראה מאמר אדואמ"צ דברים חו"כ ע' אקיל ואילך.
- (32) דבבא לולא ראה גם מאמר אדואמ"צ שם ע' אקיל ואילך.
- (33) הטעם לזה — לקמן תנו רבנן סודי סק"ג.

בבחי מקיף עליהם מלמעלה לכו החיית זמנה בפ"ע¹⁵. וזהו שבקטורת י"א סממנים דוקא, כי ע"י העבודה דקטורת, גם הסט"א שהיא במספר י"א נהפכת לקדושה.¹⁶

סי המאמרים מלקיט חי"ב ע' קכג

(ד) עיני נעטשה בירור הלעני"י (י"א): כנגד י"א אלופי עשו:

ולא רק שהמור הוא מלעני"י, אלא שכל אחד ואחד מסמני הקטרת קשור עם ענין הלעני"י, שהרי בקטרת דוקא י"א סממנים (ואם היסר א כו), היינו שכל אחד מסמני הקטרת הוא אחד מן י"א, ש"א הוא ענין הלעני"י שאינו (כמו בקדושה ששם הוא) עשר ולא אחד עשר, ועוד שהרי י"א סממנים אלו הם כנגד י"א אלופי עשו, דהיינו שכל אחד מסמני הקטרת הוא כנגד אחד מאלופי עשו, וא"כ כל אחד מן הי"א סממנים קשור עם ענין הלעני"י, שענין הקטרת הוא להפך את הלעני"י לקדושה.

שם הי"א ע' ע"ה

(ה) ממשיד מבה"י אנת הוא חד ולא בחושבן; כנגד י"א יום מחורב:

ואפשר להעיר ממ"ש ר"פ דברים אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר ויש ע"י כרבת פ' כי תשא פ' מ"ב ג' פירושים יע"ש הוא אחד עשר יום היו עם הקב"ה ואח"כ בא לדרכי עשו היינו דרך הר שעיר א"כ הנך אחד עשרה יום הם ע"ס ואדון יחיד המושל בהו כו', ה"י ש"א יום היו דרך הר שעיר מעשה עשו וזהו ע"י שבקליפה הם י"א כתיב מסאבות י"א פעמים ארוך, עשתי עשר וירעות עזים כו'. הג' י"א ימים מחורב במיוחד שבקטרת חטאתם בשמי שהוא אחד עשרה יום לכל עשרת הדברות שונאמר אנכי ה' אלקיך, והיינו ג"כ בחי' אנת הוא חד ולא בחושבן, וזהו ענין פנימית הכתר עתק יומין שאינו בחשבון ע"ס, א"כ לפ"י אחד עשר סממני הקטורת וזה להמשיך גלוי אדון יחיד בכל הע"ס והמשיכה זו ע"י ריח והעלאה, ע"ד תשובה ריח כוגד"י שהוא בירור י"א כחרי' דנוגה כו'.

אור התורה תורה ע' איתשכח

(ו) כנגד י"א ירלעות עזים:

ע' סק"ב וסק"ה לעיל.

(ז) שייכותו לקטרת ל' התקשרות:

ע' לעיל סק"א.

15) ראה בב"ז - ת"א שם סק"ב ואילן. ובהנהגת הצי"צ לשם (אחדות חולדות קבת א ואילן), מסמרי אדחאמצ' שם ע' אסקלו. וש"י. המשר יונתי תה"ל ס"ס נ"ז ואילן. המשר תפר"ב תה"ל פ' ר"י ואילן.

נצוצות דארות דתהו שנופלו למטה (וטעם מספרם י"א דוקא ידוע לפי שיי"ס דנוגה הו בבחי' או"פ והלבונה הוא בבחי' המקיף שע"י נכללים בקדושה, וזהו שהזריעות עזים היו עשתי עשרה, וכאשר יעלו למעלה נק' סם חיים שלמעלה בבחי' החיים דתכמה דתקו כנ"ל. בענין תשובה ותפלה רח"ל.

עטרת ראש ע' י"ל

(ג) טעם שבבלעני"י יש י"א מודלגנות:

בסממני הקטורת היו גם דברים טמאים, וכמו המור שהיא דם של חי' ידוע. וגם בקטורת צ"ל י"א סממנים דוקא (ועד שאם היסר אחד מכל סממני חייב מיתה), היפך הענין דקטורת¹⁷ דמספר י"א הוא בסטרא אחרא.

דהנה ידוע דבקדושה הוא מספר עשר כמאמר עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, ומספר י"א הוא בסט"א, י"א כתיב דמסאבותא. והענין הוא, דהנה כתיב ואחא מחי' את כולם, אל תקרי מחי' אלא מהוה¹⁸, שכל הנבראים שבקולם חיותם וגם עצם מציאותם היא מאו"ס, ומצד עצמם אינם שום מציאות כלל... דהגם שהקולם הוא מציאות ולא אחיות ענינם, מ"מ לית בר מינוי¹⁹, לפי שעיקר ואמיתת מציאותו של כל דבר הוא הכח האלקי המהוה אותו. דמהו מוה, שגם הסט"א ו' קליפות הטמאות הכרח לומר שנמשך להם חיות מאו"ס, דא"ל"כ לא היו שום מציאות כלל. אלא שהחיות המחי' אותם הוא בבחי' מקיף מלמעלה. ודהגם מ"ש ניצוץ דקדושה גם בפנמייתם, הרי ניצוץ זה הוא בבחי' גלות בתוכם (ועד שגם הניצוץ עצמו נעשה כמו רע כמו שמבאר אדמו"ר (מהר"ש"ט) ו"ע בד"ה פדה בשלום נפשי²⁰). וזה שהם חיים וקיימים הוא מהחיות דקדושה שבבחי' מקיף עליהם מלמעלה²¹.

וזהו שבקדושה הוא מספר עשר וכסטי"א מספר י"א. דהנה כל דבר שבקולם הוא מורכב מעשר ענינים כמ"ש בפ"ד²², ולכן בקדושה הוא מספר עשר, לפי שהחיות מאחד עם הדבר שמחי' אותו ואינו זמנה כפ"ע. משא"כ בקליפות וסט"א שהחיות היא

15) כריתת ג' א. ירושלמי יומא פ"א ח"ה. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ב ח"ה.

16) ראה פרש"י עז"פ קרו"ת ג'.

17) ספר יצירה פ"א מ"ד. וראה חז"ק פ"ב. ג' פרדס שער א' (שער עשר ולא תשע) פ"ז.

18) ראה ע"ז שער י' (שער המלכים) פ"י. פ"ח שער ו' (שער הקדושים) פ"ד. וראה בהנחת לולו

תערה¹¹.

19) תה"ל פ' ג'.

20) שער יצירה פ"א פ"ב. וראה פרדס שער ו' (שער סוד עמידת) פ"ח. ר"ח שער הקדושה פ"ד. של"ה מת,

21) ג. ע' א'.

11) חוגגם אובקלוס עז"פ (בשילוח ט"ו א').

12) דשנת תרי"ב (בהמשך תפר"ב ח"ב ר"ש ע' תש"ט). וראה גם סה"פ עתיד ר"ש ע' ק"ג.

13) ראה המשך תפר"ב ח"א ר"ס ר"י (ע' תב"ז). וראה גם ח"ה"א חולדות כ' רע"ג.

14) שער ב' (שער סעם האצילות).